

Aan de Minister voor Natuur en Stikstof

Auteur

[Redacted signature block]

TER BESLISSING

Datum

20 oktober 2022

Kenmerk

DGNV / 22524247

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

Beslisnota Verklaring van Wilhelmshaven
(Waddenzee)

Parafenroute

[Redacted signature block]

Aanleiding

Sinds 1978 werken Denemarken, Duitsland en Nederland samen om de Waddenzee als één ecologische entiteit te beschermen. De grensoverschrijdende samenwerking was een belangrijke voorwaarde voor het verkrijgen van de status van UNESCO Werelderfgoed. Elke drie à vier jaar komen de verantwoordelijke Ministers van Denemarken, Duitsland en Nederland bij elkaar in de Trilaterale Regeringsconferentie waar ze met elkaar afspraken maken over de bescherming van de Waddenzee en een verklaring ondertekenen. Het is voorzien dat op 30 november 2022 de Verklaring van Wilhelmshaven wordt ondertekend in Duitsland.

Geadviseerd besluit

U kunt de brief aan de Tweede Kamer ondertekenen en daarmee concept Verklaring van Wilhelmshaven toezenden.

Kernpunten

- Een conceptversie van deze verklaring is gedeeld en besproken met de governance van het Waddengebied. Onder het kopje achtergrond in dit document treft u de belangrijkste inhoudelijke bespreekpunten.
- Dit betreft een politieke verklaring en geen juridisch bindende. Van het herbevestigen van de samenwerking met Duitsland en Denemarken gaat ook een politiek signaal uit dat behoud van natuur in de Waddenzee niet ophoudt bij de grens.
- In de huidige conceptverklaring zitten geen (voorgestelde) grote politieke keuzes. In eerdere verklaringen is bijvoorbeeld politieke steun uitgesproken voor het aanvragen van de status van UNESCO Werelderfgoed.
- Wel gaat de verklaring terug naar de kern van deze (ecologische) trilaterale samenwerking: de inzet is om voor verschillende onderwerpen

meer te werken aan kennisopbouw en uitwisseling van ervaringen om zo tot beter beheer en beleid te komen.

- Daarbij ligt een specifieke focus op verbeterd beheer ten aanzien van de vijf belangrijkste drukfactoren¹ op de ecologie in de Waddenzee en op de klimaat- en biodiversiteitscrisis. De Beheerautoriteit Waddenzee is hierbij betrokken. Specifieke aandachtspunten vanuit de Beheerautoriteit zijn verwerkt in de huidige versie van de concept verklaring en het vast te stellen gezamenlijke beheerplan.
- Het is de ervaring van eerdere verklaringen dat op de dag zelf er nog discussie ontstaat over een specifiek onderwerp.
- Er wordt in de verklaring niet vooruit gelopen op definitieve keuzes in de Nederlandse Waddenzee. Om tegemoet te komen aan de zorgen van de stakeholders op dit punt is in de Tweede Kamerbrief expliciet opgenomen dat bij verdere uitwerking en/of implementatie van de Verklaring van Willemshaven de governance van het Waddengebied wordt betrokken.

Achtergrond

Uitvoering Single Integrated Management Plan

- UNESCO heeft Nederland, Duitsland en Denemarken verzocht om te komen tot een gezamenlijk beheerplan. Dit is het Single Integrated Management Plan (SIMP). In samenwerking met de Beheerautoriteit Waddenzee is dit een tweeledig document geworden:
 - Een informeren plan dat de wijze van beheer in het gebied beschrijft;
 - Een overzicht van activiteiten waarmee de trilaterale samenwerking kan bijdragen aan het terugdringen van de impact van de vijf belangrijkste drukfactoren. Dit behelst zowel de beleidsmatige als beheersmatige handelingsperspectief.
- De Verklaring van Willemshaven straalt ambitie uit om de komende vier jaar te focussen op deze drukfactoren. De komende periode wordt nog gewerkt aan de doorvertaling van de groslijst van activiteiten naar een plan tot implementatie (incl. verkenning financiering). Er was nu geen tijd om al een gefinancierde uitvoeringsparagraaf gereed te hebben.

EU-biodiversiteitsstrategie, Rechten voor Natuur en slechte staat van natuur

- In de conceptverklaring staat nu dat het voorstel om trilateraal aan de slag te gaan met implementatie van de EU-biodiversiteitsstrategie. Ook staat in de conceptverklaring dat onderzocht wordt of het concept-Rechten voor Natuur kan worden aangepast naar de bescherming van de Waddenzee. Tenslotte is opgenomen dat trilateraal wordt gekeken welke habitattypen en soorten in slechte staat verkeren, maar die niet worden beschermd door wet- en regelgeving.
- Vanuit verschillende partijen (Omgevingsberaad, gemeenten, havens) is de zorg naar voren gebracht dat geen van deze drie ambities kan leiden tot minder ruimte voor economisch medegebruik. Zij vinden een

¹ Toerisme, Visserij, Energie, Klimaatadaptatie en havens/scheepvaart.

consultatieronde van de conceptverklaring in de governance onvoldoende om besluiten te nemen met mogelijk effect op medegebruik.

- In een eerdere versie stond opgenomen dat we in dit kader van de EU Biodiversiteitsstrategie trilateraal streven naar meer "strikt beschermde" gebieden in de Waddenzee. Dat is uit de verklaring gehaald omdat deze afspraak concrete consequenties voor de Nederlandse Waddenzee zou hebben zonder dat er een goed gesprek met partijen over is gevoerd,
- Er zit nu geen formele link tussen de EU-biodiversiteitsstrategie en de verklaring van Wilhelmshaven. Er zit in de conceptverklaring wel een voorstel om te kijken hoe de uitvoering van de EU-biodiversiteitsstrategie in de drie landen op elkaar afgestemd kan worden.
- Intentie achter deze voorgestelde afspraak is om, op basis van ecologische kennis, trilateraal uit te werken welke opties er zijn om een bijdrage aan de EU Biodiversity Strategy te leveren en hiermee een bijdrage te leveren aan de aanwijzing van wildernis gebieden. Dat zou bijvoorbeeld kunnen gaan om het verder uitwerken van de ecologische onderbouwing om gebieden te sluiten voor medegebruik en daarmee trilateraal de belangrijkste foerageergebieden voor de vogeltrek (beter) te beschermen.
- Gedeeld uitgangspunt is dat in de verklaring niet vooruit wordt gelopen op definitieve keuzes in de Nederlandse Waddenzee. Ten aanzien van de huidige tekst over EU Biodiversity Strategy leven nog twijfels bij partijen of daarmee niet vooruit wordt gelopen op definitieve keuzes. In aanloop naar ondertekening wordt het gesprek verder gevoerd om te kijken of er een gedeeld begrip over de impact van de passage kan ontstaan.
- Deze passage staat nu onder voorbehoud vanuit alle drie de landen in de conceptverklaring. Enerzijds vanuit de lopende Europese discussie over de EU-biodiversiteitsstrategie en anderzijds het gesprek binnen Nederland.

Energie

- De afspraak uit het regeerakkoord dat er, na afronding van de procedure bij Ternaard, een verbod komt op het schuin boren onder de Waddenzee hadden wij graag trilateraal bevestigd. Sleeswijk-Holstein heeft de optie van schuin boren nog als mogelijkheid in de wetgeving en maakt daarom een voorbehoud. Vanwege de situatie in Oekraïne is het ook niet de verwachting dat het hier tot een trilateraal besluit komt.
- In de Agenda voor het Waddengebied is afgesproken dat het de verwachting is dat de voorraden uit de kleine velden rond 2035 zijn uitgeput. In de verklaring staat nu opgenomen als voorstel dat we olie- en gaswinning zo snel als mogelijk beëindigen. Dit wil Duitsland graag in de verklaring hebben. Nu afspreken om de olie- en gaswinning onder de Waddenzee zo snel als mogelijk te beëindigen sluit niet aan bij de nationale afspraak dat we wachten tot de kleine velden onder de Waddenzee zijn uitgeput.
- De uitdagingen van (hernieuwbare) energie komen op verschillende plekken in de verklaring terug. In de verklaring spreken we af een verkenning naar dubbel gebruik van vaarroutes voor scheepvaart en energiekabels uit te voeren. Dat biedt kansen om aanlanding van elektriciteit door de Waddenzee te vermijden.

- Zowel de NGO's als de Duitse en Deense collega's willen graag ook afspraken maken over verbod op getij-energie en drijvende zonneparken in de Waddenzee. Hier staat een voorbehoud vanuit Nederland omdat wij moeten aansluiten bij de Agenda voor het Waddengebied waar specifiek getijde-energie niet wordt uitgesloten. Drijvende zonneparken wel.
- Het thema van beveiliging van energie infrastructuur is op dit moment een brede prioriteit. Aangezien de trilaterale samenwerking ter bescherming van de Waddenzee een ecologisch karakter heeft ligt dit niet voor de hand om hier, via de verklaring van Wilhelmshaven, afspraken over te maken met Duitsland en Denemarken.

Verdere onderwerpen

- *UNESCO Ambassadeursprogramma*: Duitsland en Denemarken werken al jaren met een partnerschapsprogramma waarbij ondernemers partner kunnen worden van het UNESCO Werelderfgoed. In Nederland is de afgelopen paar maanden geëxperimenteerd met zo'n programma. Er blijken veel ondernemers te zijn die zich graag ambassadeur willen noemen. In ruil daarvoor moeten ze een jaarlijkse training volgen en aan aantal voorwaarden voldoen. Er wordt nog gekeken of dit programma de komende paar jaar gecontinueerd kan worden in Nederland.
- *Actieplan Duurzaam Toerisme*: provincies en gemeenten gaan de komende paar jaar aan de slag met een actieplan duurzaam toerisme. Trilateraal bevestigen we een trilateraal actieplan duurzaam toerisme tijdens de conferentie. Deze wordt nog geconsulteerd bij de gemeenten en het Omgevingsberaad Waddengebied.
- *PSSA*; de Waddenzee is een Particularly Sensitive Sea Area waarmee het in International Maritime Organization (IMO) verband wordt beschermd tegen negatieve effecten van scheepvaart. In de verklaring wordt opgenomen dat er een evaluatie komt van de bescherming om te kijken of meer maatregelen nodig zijn om de Waddenzee te beschermen tegen ongelukken zoals Msc. Zoe.
- *Lichtvervuiling*; op verzoek van het Omgevingsberaad is ook nadrukkelijk opgenomen dat de trilaterale samenwerking de komende paar jaar verder aan de slag gaat met het tegengaan van lichtvervuiling.